

Dátum:
18.12.2008

Kyselina fosforová

Anton Repko

Teória

Kyselina fosforová bola pripravená výmenou iónov na kyslom katexe. Je to tepelne málo stála látka, preto bola pri odparovaní použitá teplota maximálne 40 °C.

Chemikálie

NaH_2PO_2 ($M = 87,98 \text{ g.mol}^{-1}$), konc. HCl p.a.

Aparatúra

rotačná vákuová odparka, 500 ml kolóna s 400 ml katexu Wofatit, 500 ml zábrusová banka s okrúhlym dnom, univerzálne pH papieriky

Pracovný postup

Regenerácia katexovej kolóny

Kolónu s 400 ml katexu Wofatit som premyl 100 ml HCl 1:1 (5 M) a 400 ml vody rýchlosťou 1 kvapka za sekundu. Potom som kolónu premyl 200 ml vody rýchlosťou 3 kvapky za sekundu do neutrálnej reakcie na pH papierik.

Príprava H_3PO_2 z NaH_2PO_2

Rozpustil som 15 g (170 mmol) NaH_2PO_2 v 50 ml vody, nalial na kolónu, odpustil vodu a fosforan nechal nasiaknúť 20 minút. Potom som kolónu eluoval 150 ml vody 1 kvapku za sekundu do kyslej reakcie, kedy som začal zachytávať roztok kyseliny fosfornej do 500 ml banky s okrúhlym dnom. Eluoval som ďalej vodou do neutrálnej reakcie (zachytených asi 270 ml) a potom ešte 80 ml vody. Roztok kyseliny fosfornej som odparoval do asi 20 ml na rotačnej vákuovej odparke 6 hodín pri 40 °C. Kolónu som regeneroval pomocou HCl podľa predchádzajúceho kroku. Získal som 9,55 g kyseliny fosfornej (max. 147 mmol) s neznámym obsahom vody.

Kryštalizácia H_3PO_2

Zlial som produkty zo všetkých preparácií pomocou etanolu a odparoval na rotačnej vákuovej odparke pri teplote 35 °C. Na odstránenie vody som odparoval s 40, 40 a 20 ml absolútneho etanolu. Výsledná kvapalina mala hmotnosť 41,12 g. Prelial som ju do kadičky, naočkoval kryštálkom H_3PO_2 a nechal kryštalizovať v exsikátore nad P_4O_{10} v chladničke.

Charakterizácia

^{31}P NMR (300 MHz) v D_2O : (nebola použitá referencia)

δ [ppm]: 11.15 (4P, p, PD_2 , $^1J_{\text{PD}_2} = 212 \text{ Hz}$), 11.48 (4P, d×t, PHD, $^1J_{\text{PH}} = 1385 \text{ Hz}$): {9.17 (2P, t, PHD, $^1J_{\text{PD}} = 212 \text{ Hz}$), 13.79 (2P, t, PHD, $^1J_{\text{PD}} = 212 \text{ Hz}$)}, 11.82 (1P, t, PH_2 , $^1J_{\text{PH}_2} = 1385 \text{ Hz}$)

^{31}P { ^1H } NMR (300 MHz) v D_2O : (spektrum nebolo integrované)

δ [ppm]: 11.15 (1P, p, PD_2 , $^1J_{\text{PD}_2} = 212 \text{ Hz}$), 11.48 (1P, t, PHD, $^1J_{\text{PD}} = 212 \text{ Hz}$), 11.82 (1P, s, PH_2)

V meranej zmesi prebehla čiastočná substitúcia deutériom - DOPH_2 : DOPHD : DOPD_2
= 1:4:4

Záver

Bola pripravená kyselina fosforová vo forme bezfarebných kryštálov veľmi dobre rozpustných vo vode.

Literatúra

[1] Podlahová, Kratochvíl: Pokročilé cvičení z anorganické chemie